

08 вересня 2020

Одеса

Звіт «Як відбувалася підготовка до місцевих виборів на Одещині»

Резюме

- **Підготовка до виборчого процесу в Одеській області відбулася в умовах протиепідемічних заходів, спрямованих на запобігання поширенню захворюванню на COVID-19.** В серпні 2020 р. 2 міста в області (Ізмаїл та Біляївка) були віднесені до категорії червоної зони карантинних обмежень, втім на поточному етапі не було зафіксовано суттєвих перешкод через такі обмеження для належної організації виборчого процесу.

В Одеській обласній ТВК було зафіксовано випадок захворювання на COVID-19, що призвело до самоізоляції особи, що захворіла, а також членів ТВК, які контактували з нею. Загрози організації роботи обласної ТВК на поточному етапі зазначений факт не мав.

- **Особливістю поточного етапу стала організаційна підготовка до виборчого процесу, зокрема старт роботи територіальних виборчих комісій.** Згідно з новим Виборчим Кодексом територіальні виборчі комісії, які формує Центральна виборча комісія, мали розпочати свою роботу майже за місяць до офіційного старту виборчого процесу - не пізніше, ніж 12 серпня, що, очевидно, мало забезпечити і належне матеріально-технічне забезпечення територіальних виборчих комісій, і належний процес формування сільських та селищних територіальних виборчих комісій районними ТВК наприкінці серпня.

Здебільшого, збільшення тривалості підготовчого етапу заходів із адміністрування виборів перед безпосереднім стартом виборчого процесу за результатами спостереження в Одеській області підтверджує свою доцільність. Такий підхід дозволив належним чином укомплектувати територіальні виборчі комісії вищого рівня до початку виборчого процесу в більшості ТВК, а також належним чином провести процедури з формування сільських, селищних та районних в місті ТВК наприкінці серпня.

- **З іншого боку, процес добору суб'єктами подання кандидатур до складу територіальних виборчих комісій залишає відкритим питання щодо якості якості добору кандидатур на включення до складу ТВК з боку місцевих організацій.**

Серед 27 ТВК, які були сформовані Центральною виборчою комісією в Одеській області, ОПОРА здійснювала спостереження за стартом роботи 17-ти комісій (Одеської обласної, всіх районних, міських ТВК в містах-районних центрах, а також в містах Чорноморськ та Южне), з яких вчасно змогли провести свої засідання лише 10-ть. З 7-ми комісій, які не змогли у встановлені Виборчим кодексом строки провести перші засідання через неможливість встановлення зв'язку з членами комісій за контактними відомостями, вказаними суб'єктами подань відповідних кандидатур, було 3 ТВК, які фактично розпочали роботу 20 серпня, із запізненням більше, ніж на тиждень. Серед згаданих ТВК є й одна районна ТВК (Болградська районна), яка в період з 12 по 20 серпня мала приймати подання кандидатур до складу сільських та селищних виборчих комісій в Болградському районі, що викликає запитання щодо забезпечення належної організації цього процесу з боку районної ТВК через несвоєчасний старт роботи комісії.

- 5-6 вересня територіальні виборчі комісії утворювали територіальні виборчі округи на виборах депутатів обласної ради, районних рад, а також сільських, селищних міських рад територіальних громад з кількістю виборів 10 тис. і більше, а також багатомандатні

виборчі округи на виборах депутатів сільських, селищних рад з кількістю виборців до 10 тис.

В Одеській області ОПОРА охопила спостереженням процес утворення територіальними виборчими комісіями територіальних виборчих округів на виборах депутатів обласної ради, всіх районних рад, міських рад в містах, які є центрами районів області, а також в містах Чорноморськ та Южний. **Переважна більшість ТВК дотрималась встановлених ВКУ строків для утворення територіальних виборчих округів, принципів утворення виборчих округів, а також вимог Виборчого округу щодо їх утворення.**

З зазначеного переліку порушено строки утворення ТВО Болградською міською ТВК.

В усіх загаданих територіальних громадах не було порушено принцип безперервності меж (зв'язаності територій) територіальних виборчих округів.

В усіх охоплених спостереженням випадках кількість ТВО дозволяє місцевим організаціям партій висунути таку кількість кандидатів, яка буде відповідати кількісному складу відповідної ради.

Обласна ТВК та більшість районних ТВК також виконали обмеження Виборчого кодексу щодо неможливості включення частин одного району/однієї громади до різних ТВО. Виключення склали ТВО, утворені на виборах депутатів Ізмаїльської районної ради, де частини 3-х територіальних громад розірвані між різними ТВО.

Одеська міська виборча комісія також виконала вимоги щодо неможливості включення частин одного району в місті до різних ТВО.

- **Іншою особливістю підготовчого етапу до виборчого процесу стала лібералізація процедури зміни виборчої адреси та реалізація виборцями такої можливості через подання відповідних заяв до органів ведення Державного реєстру виборців.**

В Одеській області органи ведення Державного реєстру виборців з різною інтенсивністю долучались до процесу інформування виборців про можливості зміни виборчої адреси: з 38 відділів ведення Державного реєстру виборців 11-ть використовували ЗМІ, веб-сайти відповідних районних рад чи районних державних адміністрацій. Два відділи ведення Державного реєстру виборців таку інформаційну роботу здійснювали, в тому числі, і в соціальній мережі Facebook.

- **Незважаючи на те, що серпень сплинув за межами виборчого процесу, місяць ознаменувався початком двох досудових розслідувань, пов'язаних із виборами.**

Згідно з інформацією обласного управління Національної поліції в Одеській області, за зверненням Центральної виборчої комісії відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань було внесено щодо аномальної кількості виборців, які змінили свої виборчі адреси на такі, що розташовані в трьох територіальних громадах Одеської області (Кароліно-Бугазької Білгород-Дністровського району, а також Фонтанської та Таїровської Одеського району), а також стосовно можливого зникнення постанови Одеської районної ТВК щодо утворення сільських та селищних ТВК в Одеському районі та протиправного використання печатки комісії. Процес утворення сільських та селищних ТВК Одеською районною ТВК також став приводом для звернення зі скаргою до Центральної виборчої комісії з боку обласної організації політичної партії «Слуга народу».

- **З другої половини серпня в обласному центрі стало помітним значне підвищення політичної активності політичних партій, в порівнянні з попередніми місяцями, а також потенційних кандидатів на посаду міського голови обласного центру.**

Найбільш масштабного характеру набуло розміщення зовнішньої політичної реклами. Найбільшу активність в зазначеному сегменті проявляли партії За Майбутнє, Перемога Пальчевського, Слуга Народу та місцева політична сила Довіряй Ділам.

Другим за масштабом використання видом політичної активності стало проведення прямої роботи з виборцями, що активно проводилась представниками політичних партій Довіряй Ділам та Опозиційна платформа – За Життя в обласному центрі.

Вуличні акції не були трендом звітного періоду: фіксувалось проведення заходів місцевими організаціями політичних партій ВО Батьківщина, Національний корпус та Європейська Солідарність. Випадків медійної прихованої агітації в регіоні не фіксувалось.

В цілому в серпні в Одеській області активність різного масштабу проявили 10-ть політичних партій: За Майбутнє, Перемога Пальчевського, Слуга Народу, Опозиційна платформа – За Життя, Довіряй Ділам, Національний корпус, ВО Батьківщина, Українська морська партія Сергія Ківалова, Наш Край, Блок Геннадія Чекіти «За справедливість».

- Найбільш активними потенційними кандидатами на посаду міського голови обласного центру на поточному етапі стали Геннадій Труханов – чинний міський голова та неформальний лідер партії Довіряй Ділам, народна депутатка від політичної партії Опозиційна платформа – За Життя Тетяна Плачкова та лідер місцевого осередку партії Європейська Солідарність Петро Обухов. Геннадій Труханов та Петро Обухов розмістили зовнішню рекламу та поширювали друковану продукцію. Тетяна Плачкова здебільшого проявляє активність у прямій роботі з виборцями.
- До початку виборчого процесу за відсутності суб'єктів виборчого процесу неможливо говорити про порушення правил здійснення передвиборної агітації.

Втім, вже на даному етапі можна констатувати неможливість розмежування політичної активності та діяльності по виконанню повноважень чинного Одеського міського голови принаймні в рекламних заходах, імовірно, спрямованих на популяризацію політичної партії Довіряй Ділам. Зовнішня реклама та друкована продукція з зображенням Геннадія Труханова брендowana в стилістиці та з написом «Довіряй ділам», проте містить звіт про діяльність за п'ять років Одеського міського голови. В таких умовах можливості для рівної конкурентної боротьби за посаду міського голови обласного центру звужуються.

- **Наростаюча активність політичних партій та кандидатів в серпні 2020 р. не може оцінюватись поза контекстом безпосереднього наближення виборчого процесу. Друкована продукція та реклама на носіях зовнішньої реклами, яка розміщувалась в регіоні політичними партіями в серпні в розумінні ст.1 Закону України «Про рекламу» підпадають під визначення політичної реклами.**

Реклама всіх 10-ти політичних партій, які розміщували зовнішню політичну рекламу, не містить згадок про її замовника, або ж про тираж. Незважаючи на те, що відсутність таких відомостей не є прямим порушенням вимог чинного законодавства, оскільки ЗУ «Про рекламу» не вимагає від розміщувачів зовнішньої реклами вказання таких відомостей, ЗУ «Про політичні партії вимагає» від політичних партій щоквартального звітування про витрати, в тому числі, і на розміщення зовнішньої реклами. Відсутність відомостей про замовників та масштаби виготовлення реклами в подальшому може ускладнити належну оцінку Національним

агентством з питань запобігання корупції достовірності відомостей, які політичні партії будуть вказувати в своїх звітах про витрати за 3-й квартал 2020 року.

Передвиборча активність партій та кандидатів

В серпні в Одеській області 10-ть політичних партій проявляли активність, спрямовану на популяризацію своїх брендів: Слуга народу, За Майбутнє, Європейська Солідарність, Довіряй Ділам, Перемога Пальчевського, Національний корпус, ВО Батьківщина, Українська морська партія Сергія Ківалова, Опозиційна платформа – За Життя та Наш край.

Найбільшу активність в серпні проявляли наступні місцеві організації політичних партій:

- За Майбутнє – активність партії у звітній період сконцентрована на зовнішній рекламі без конкретних гасел (містить в основному назву партії або привітання зі святами). У звітному періоді не зафіксовано публічних спікерів від партії.
- Перемога Пальчевського – активність сконцентрована на зовнішній рекламі, без конкретних гасел, візуальна форма містить обличчя лідера партії Андрія Пальчевського. У звітному періоді не зафіксовано публічних спікерів від партії.
- Довіряй Ділам – на даному етапі також сконцентрована на зовнішній рекламі, на якій розміщено лідера партії, Одеського міського голову Геннадія Труханова, та колишнього голову Одеської ОДА Сергія Гриневецького. Окрім цього, від партії розповсюджується друкована реклама: листівка «Звіт 2015-2020» із зображенням Геннадія Труханова та листівка-привітання з Днем міста, на якій теж є зображення Геннадія Труханова. У звітному періоді не зафіксовано публічних спікерів від партії. Також здійснюється пряма робота з виборцями.
- Слуга народу – розповсюдження зовнішньої реклами з лозунгами «Україна – це ти» та «Мама погано себе почуває. Повернемо Одесі Одесу», «Маму обкрадають. Повернемо Одесі Одесу».
- Національний корпус – сконцентровані на зовнішній агітації та вуличних акціях. Активність відбувається під гаслом «Захистимо Одесу». Публічним спікером партії виступає лідер місцевого осередку Сергій Варламов.

З потенційних кандидатів посаду Одеського міського голову найбільш активними в серпні були Геннадій Труханов, Тетяна Плачкова та Петро Обухов.

Геннадій Труханов є чинним Одеським міським головою та неформальним лідером політичної партії «Довіряй Ділам». В серпні основна активність потенційного кандидата проявлялась в зовнішній рекламі з меседжем «Звіт за 2015-2020 роки» та привітанням з Днем міста. Також наприкінці місяця розпочала розповсюджуватись друкована реклама з тим же меседжем, що і в зовнішній рекламі.

Активність народної депутатки, представниці політичної партії Опозиційна платформа – За Життя Тетяни Плачкової сконцентрована на зустрічах із громадянами та медійній сфері. Активно бере участь в ефірах місцевих ЗМІ.

Представник політичної партії Європейська Солідарність Петро Обухов розгорнув активність в частині розміщення зовнішньої реклами та розповсюдження друкованої агітації. Здійснює набір волонтерів у свою команду.

- На поточному етапі, до старту виборчого процесу, пряма робота з виборцями була достатньо поширеною формою роботи з виборцями в обласному центрі. Найбільш активними партіями в цьому виді активності були місцеві осередки Довіряй Ділам та Опозиційної платформи – За Життя.

Характерними прикладами прямої роботи з виборцями в серпні була організація дитячих свят, допомога школярам та обговорення благоустрою територій місцевими депутатами.

Зокрема, представники партії Довіряй Ділам у звітний період організували дитячі свята та проводили зустрічі із громадянами, на яких обговорювались потреби щодо ремонту доріг та благоустрою територій.

Представники партії Опозиційна платформа – За Життя в звітний період теж організували дитячі свята та заходи з нагоди святкування Днів Державного Прапора та Незалежності. Представники партії, які є чинними депутатами Одеської міської ради також проводили зустрічі із виборцями щодо вирішення проблем міського масштабу.

- Розміщення політичної реклами на зовнішніх носіях реклами – найбільш затребуваний вид активності з боку політичних партій та потенційних кандидатів напередодні старту виборчого процесу. Саме розміщення зовнішньої політичної реклами набуло масового характеру в обласному центрі на початку серпня. Здебільшого, за допомогою зовнішньої реклами просуваються бренди політичних партій. В більшості випадків зміст зовнішньої реклами не містить прямих згадок місцевих виборів.

Основна маса зовнішньої реклами зосереджена в обласному та населених пунктах, які знаходяться в безпосередній близькості до обласного центру. Масового розміщення сягає розміщення зовнішньої реклами в обласному політичних партій Слуга народу, Перемога Пальчевського, За Майбутнє, а також Довіряй Ділам. Менших в порівнянні з попередньо згаданими партіями масштабів сягає розміщення зовнішньої політичної реклами партій Європейська солідарність, ВО Батьківщина, Національний корпус, Українська морська партія Сергія Ківалова. Зустрічаються поодинокі випадки розміщення зовнішньої реклами політичної партії Наш Край та Блок Геннадія Чекіти «За справедливість». При цьому партії За Майбутнє, Довіряй ділам, Українська морська партія Сергія Ківалова та Перемога Пальчевського наприкінці серпня провели розміщення вже другої серії зовнішньої реклами.

В більшості випадків зовнішня реклама не прив'язана до локального контексту. В зовнішній рекламі лише двох політичних партій використовувався локальний контекст в гаслах. Національний корпус використовує гасло «Захистимо Одесу». «Слуга народу» використовує гасла «Мама погано себе почуває. Повернемо Одесі Одесу» та «Маму обкрадають. Повернемо Одесі Одесу». Політична партія «За майбутнє» використовує зображення міста в зовнішній рекламі.

Особливістю розміщення зовнішньої реклами з боку потенційного кандидата на посаду Одеського міського голови Геннадія Труханова та партії Довіряй Ділам є складність ідентифікації такої реклами: за змістовними та візуальними ознаками реклама може бути визначена як реклама політичної партії Довіряй Ділам, так і як реклама посадової особи – Одеського міського голови.

Вулична взаємодія з виборцями в серпні носила епізодичний характер. Поодинокі вуличні заходи проводили партії Національний корпус, Європейська Солідарність та ВО Батьківщина.

Партія Європейська Солідарність в обласному центрі організувала роботу у наметах, а також провела акцію «#Волонтери_Перемоги»: під час акції потенційних зацікавлених інформують про партію Європейська Солідарність та надають можливість долучитися до команди партії.

Активність представників партії ВО Батьківщина в обласному центрі сконцентрувалися на розповсюдженні серед жителів Одеси партійної газети.

А партія Національний корпус в серпні проводила дві вуличні акції: автопробіг з нагоди Дня незалежності та «суботник» біля багатоповерхової забудови (були порізані мішки з піском, зламаний паркан).

- **В другій половині серпня фіксується фактичний старт дочасної агітаційної активності чинного Одеського міського голови Геннадія Труханова. Вже на нинішньому етапі, до початку виборчого процесу, діяльність Геннадія Труханова по виконанню повноважень Одеського міського голови неможливо чітко відмежувати від активності потенційного кандидата та неформального лідера політичної партії Довіряй Ділам.**

В обласному центрі масово розміщена зовнішня реклама, а наприкінці серпня по домівкам містян поширена друкована продукція. Особливістю як зовнішньої реклами, так і друкованої продукції є неможливість однозначної ідентифікації її як такої, що поширюється чинним міським головою, або ж лідером політичної партії.

Зокрема, вся продукція оформлена в стилістиці та кольорах, які протягом останніх п'яти років використовувалась в офіційних візуальних матеріалах Одеської міської ради та Одеського міського голови. За змістом матеріали як зовнішньої реклами, так і друкованої продукції містять інформацію про виконання повноважень Одеського міського голови чи привітання з Днем міста. В той самий час в самій друкованій продукції немає згадок про посаду Геннадія Труханова, але є згадки політичної партії «Довіряй Ділам», чия фракція представляє більшість в Одеській міській раді. Станом на кінець серпня Геннадій Труханов не перебував у відпустці.

- **В серпні фіксувались поодинокі випадки організації та проведення розважальних та спортивних заходів потенційними кандидатами, які мають приховані ознаки агітаційних. Спільною рисою заходів є те, що за зовнішніми ознаками їх цільовою аудиторією є неповнолітні громадяни, тобто такі, що не є виборцями в визначенні Конституції та Виборчого кодексу України.**

Спостерігачі ОПОРИ відвідали наступні дитячі розважальні та спортивні заходи:

- 22 серпня потенційна кандидатка на посаду Чорноморського міського голови Катерина Чегаринська організувала святковий захід для дітей із аніматорами.
- 22 серпня в місті Чорноморську був проведений захід з нагоди відкриття дитячого майданчику за участі потенційного кандидата на посаду Чорноморського міського голови від партії «За Майбутнє» Василя Гуляєва. На заході присутніх дітей розважали аніматори, була наявна символіка партії і написи з іменем і прізвищем Василя Гуляєва.
- 31 серпня депутат Одеської обласної ради Олександр Ахмеров та депутат Одеської міської ради Сергій Страшний, які входять до фракцій Довіряй Ділам у відповідних місцевих радах організували дитячі свята разом з відкриттям дитячих майданчиків на прибудинкових територіях.
- В серпні потенційні кандидати та політичні партії використовували здебільшого Facebook в якості каналу комунікації зі своєю аудиторією. Серед потенційних кандидатів на посаду Одеського міського голови найбільш активно соціальну мережу використовували Геннадій Труханов, Тетяна Плачкова, та Петро Обухов. Петро Обухов веде також відео блог на YouTube, а Тетяна Плачкова має телеграм-канал.

Інформація на сторінці Геннадія Труханова здебільшого дублює інформацію, яка подається прес-службою Одеської міської ради. Петро Обухов здебільшого пропонує шляхи вирішення місцевих

проблем, а контент, який розміщується на сторінці Тетяни Плачкової здебільшого стосується заходів, які проводить місцева організація партії Опозиційна платформа - «За Життя».

Серед політичних партій найбільшу активність в Facebook проявляють місцеві осередки партій Слуга Народу, Довіряй Ділам, Батьківщина, Європейська Солідарність, Опозиційна платформа – «За життя», партія «ЗА Майбутнє», Партія Шарія та Голос.

Характерною особливістю контенту, який поширюється через сторінку політичної партії «Довіряй Ділам» є інформування про виконання повноважень депутатами Одеської міської ради та Одеської обласної ради, які входять до фракцій партії «Довіряй Ділам» у відповідних радах, або про виконання повноважень Одеського міського голови. При цьому діяльність політичної партії не відмежовується від діяльності від діяльності по виконанню владних повноважень. Наприклад, 31 серпня на сторінці були розміщені одразу декілька дописів про відкриття Центру надання адміністративних послуг в одному з районів міста за участі Одеського міського голови, допис про відкриття дитячих майданчиків за участі депутата Одеської обласної ради Олександра Ахмерова та депутата Одеської міської ради Сергія Страшного, допис про прибирання віддалених вулиць місто з фото депутата Одеської міської ради Олега Бриндака та директора департаменту міського господарства Одеської міської ради Дмитра Жемана.

Наприкінці серпня в Facebook декілька потенційних кандидатів та партій також запустили рекламні пости: «Геннадий Труханов», «Одещина ЗА Майбутнє», «Пётр Обухов», «Одеська обласна організація ВО «Батьківщина», «Європейська Солідарність - Одеська область». Тільки реклама зі сторінки "Геннадий Труханов" - не була маркована, як політична.

Початок роботи і організація діяльності територіальних виборчих комісій

11-12 серпня територіальні виборчі комісії, що були сформовані Центральною виборчою комісією, мали провести свої перші засідання. В Одеській області ЦВК утворила 27 територіальних виборчих комісій, Одеську обласну, 7 районних ТВК та 19 міських ТВК. Спостереженням ОПОРИ було охоплено початок роботи 17 ТВК: Одеської обласної, 7 районних ТВК та 9 міських ТВК (міст, що є центрами відповідних районів області, а також міст Чорноморськ та Южний).

Згідно з ч.3, 4 ст. 36 ВКУ перше засідання виборчої комісії скликається не пізніше, ніж на 2-й день після дня її утворення, а засідання комісії є повноважним за умови присутності на ньому більше половини від її складу. Значна частина ТВК в Одеській області, які були охоплені спостереженням, не змогла провести перші засідання встановлений Виборчим Кодексом строк, а в 1-й районній ТВК робота комісії не розпочиналась в безпосередній близості до строку формування районним ТВК сільських та селищних ТВК.

7 ТВК провели перші засідання пізніше, ніж 12 серпня. Основною проблемою в організації перших засідань для ТВК стала неможливість зв'язатися із членами комісій, через що, ТВК не вдалось зібрати більше половини членів, присутність яких необхідна для проведення засідання комісії. Серед комісій, які не змогли зібрати кворум 11-12 серпня: Роздільнянська міська ТВК, Роздільнянська районна ТВК, Березівська районна ТВК, Подільська районна та Подільська міська ТВК, Білгород-Дністровська районна ТВК та Болградська міська ТВК.

Фактично перші засідання в Березівській районній, Болградській міській та Роздільнянській міській ТВК відбулись 20 серпня, коли для проведення засідань в цих комісіях вдалось зібрати більше половини членів від їх складу.

З 8-ми ТВК, які утворювали ТВК нижчого рівня, порушення під час процедури жеребкування щодо включення кандидатур до складу ТВК допустили дві районні ТВК: Роздільнянська та Подільська районні ТВК, які проводили жеребкування щодо кожної ТВК, в якій кількість вакантних місць була меншою за кількість кандидатур на включення до складу комісій. Відхилення кандидатур до складу сільських, селищних ТВК з підстав не передбачених Виборчим кодексом України в процесі утворення зазначених ТВК не зафіксовано.

- Рівень матеріально-технічного забезпечення на момент утворення ТВК був невисоким, втім в перший тиждень роботи більшість комісій була забезпечена на задовільному рівні. Тим не менш, в межах області є окремі випадки, коли територіальні виборчі комісії більшу частину серпня працювали без забезпечення належних умов.

Зокрема, показовими випадками є Роздільнянська міська виборча комісія, яка працює в тимчасовому приміщенні, що не відповідає належним умовам. В цій же комісії та в Роздільнянській районній комісії станом на кінець серпня не було забезпечено доступу до мережі Інтернет. А Ізмаїльська районна виборча комісія весь процес отримання подань кандидатур до складу сільських та селищних ВК району, а також сам процес формування відповідних ТВК проводила з використанням ПК, які належать членам комісії. Згадана ТВК отримала комп'ютерну техніку лише 26 серпня.

- В цілому виборчі комісії дотримуються вимог щодо забезпечення прозорості та відкритості своєї діяльності. Рішення ТВК оприлюднюються на стендах офіційних матеріалів. В частині оприлюднення рішення про утворення сільських та селищних ТВК тільки Болградська районна ТВК оприлюднила з запізненням відповідну постанову.
- Згідно з Виборчим кодексом України районні ТВК та Одеська міська ТВК формували склад відповідних сільських та селищних ВК, а також районних в місті ТВК відповідно до 25 серпня включно. Спостереження за процесом утворення ТВК дозволяє оцінити рівень компетентності комісій в частині відповідних процедур, а також їх дотримання. Зокрема, більшість ТВК дотрималась встановлених Виборчим кодексом процедур та строків.

Процес утворення сільських, селищних ТВК Одеською районною ТВК оскаржувався до Центральної виборчої комісії. Скарга подана Одеською обласною організацією політичної партії «Слуга народу». Вимогами скарги є встановлення порушення законодавства Одеською районною ТВК, скасування рішення Одеської районної ТВК про відхилення кандидатур до складу сільських та селищних ВК, а також постанови про утворення та формування складу сільських та селищних ТВК, призначення повторного жеребкування Одеською районною ТВК, а також прийняти рішення про утворення та формування складу сільських та селищних ВК в Одеському районі.

Центральна виборча комісія скаргу повернула суб'єкту звернення без розгляду через недотримання вимог до оформлення згідно з положеннями Виборчого кодексу України, а також Порядку розгляду скарг комісіями з виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів. Втім, факти, викладені в скарзі, стали предметом звернення Центральною виборчою комісією до Головного управління Національної поліції в Одеській області.

- На роботу більшості ТВК Одеської області протиепідемічні заходи не вчинили негативного впливу. Члени комісій використовують особисті заходи гігієни. Особи, які мають право бути присутніми на засіданнях комісій, допускаються до засідань, комісії мають змогу збиратись в приміщеннях достатнього розміру, переважна більшість ТВК не висуває додаткових вимог щодо відвідування її засідань, випадки використання протиепідемічних заходів для необґрунтованих обмежень не фіксувались.

Виключенням є Одеська міська ТВК, що розмістила оголошення на сайті міської ради щодо потреби попереднього інформування про відвідування комісії за відповідними номерами телефону у зв'язку з протиепідемічними заходами. Забезпечено також можливість такого повідомлення безпосередньо з входу до будівлі, де розташована ТВК. Втім наразі випадків використання потреби в попередньому інформуванні комісії про її відвідування в якості аргументу для недопуску до засідань комісії не було зафіксовано.

Окрім того, Одеська обласна територіальна виборча комісія стикнулася з потребою введення додаткових протиепідемічних заходів. В одного з членів ТВК було підтверджено захворювання на COVID-19, після чого частина членів комісії, які контактували з членом комісії, що захворів, вимушена була перейти на режим самоізоляції.

Утворення територіальних виборчих округів

5-6 жовтня територіальні виборчі комісії Одеської області утворювали територіальні виборчі округи з виборів депутатів обласних, районних рад, а також депутатів міських, сільських та селищних рад. ОПОРА 5-6 вересня здійснювала моніторинг утворення територіальних виборчих округів на виборах депутатів Одеської обласної всіх районних рад в Одеській області, а також міських рад обласного центру, центрів всіх районів та міст Чорноморськ та Южне.

Згідно з положеннями ч.3 ст. 201 ВКУ територіальні виборчі округи на відповідних виборах утворюються **з урахуванням принципу неперервності меж (зв'язаності територій) таких округів, та, за можливості, з урахуванням адміністративно-територіального устрою.**

Орієнтовна кількість територіальних виборчих округів визначається як ціла частка від ділення кількісного складу відповідної ради на 10. При утворенні таких округів відхилення від їх середньої орієнтовної кількості може становити не більше, ніж 2 округи.

При цьому, з урахуванням Роз'яснення ЦВК щодо утворення виборчих округів для організації і проведення місцевих виборів[1], при утворенні ТВО з виборів **депутатів обласної ради** ТВО не можуть складатись з частин територій різних районів або ж різних територіальних громад, але на території одного району або ж однієї територіальної громади може бути утворено декілька виборчих округів, до меж одного ТВО можуть входити декілька суміжних районів або громад. При утворенні ТВО з виборів **депутатів районної ради** ТВО не можуть складатись з частин територій різних територіальних громад, але на території однієї територіальної громади може бути утворено декілька виборчих округів, до меж одного ТВО можуть входити декілька суміжних громад. При утворенні ТВО з виборів **депутатів міської ради міста з районним поділом** до меж ТВО не можуть входити частини різних районів в місті, проте, в межах одного району в місті може бути створено декілька ТВО, або ж ТВО може включати кілька суміжних районів в місті.

При цьому, згідно з цими ж поясненнями, при утворенні ТВО на виборах місцевих рад, де застосовується пропорційна система з відкритими списками, загальною вимогою виступає **врахування кількості кандидатів у депутати, яку повинен включати територіальний виборчий список кандидатів (від 5 до 12 кандидатів), а також загального складу відповідної ради з тим, щоб кількість визначених територіальних виборчих округів забезпечувала можливість висування кандидатів у депутати в територіальних виборчих округах відповідно до загального складу (кількості депутатів) місцевої ради.**

Результати моніторингу процесу утворення округів свідчать, що більшість територіальних виборчих комісій дотрималися строків утворення виборчих округів. Відомо, що серед охоплених моніторингом виборчих комісій, не дотрималася строків і, станом на ранок 7 вересня, не утворила виборчі округи лише Болградська міська територіальна виборча комісія. Як повідомила спостерігачеві ОПОРИ секретарка Болградської міської ТВК Альбіна Мокан, комісія вже давно не збиралася на засідання і невідомо коли буде чергове засідання.

Всі територіальні виборчі комісії, які утворили виборчі округи, дотрималися вимог щодо нерозривності меж округів.

В той же час, Ізмаїльська районна ТВК не дотрималася вимог щодо неможливості утворення територіальних округів з частин територій різних територіальних громад району. Так, до територіального округу №4 включена Суворовська селищна та частина Саф'янівської сільської громад; до територіального округу №5 включені частини Кілійської і Вилківської міських громад та частина Саф'янівської сільської громади; до територіального округу №6 включені частини Кілійської та Вилківської міських громад.

Усі охоплені моніторингом територіальні виборчі комісії утворили округи у такій кількості, яка дає можливість місцевим організаціям політичних партій висунути таку кількість кандидатів, яка відповідає кількісному складу ради.

Рада	Кількісний склад ради	Встановлена ТВК орієнтовна к-ть ТВО	Кількість ТВО
Одеська обласна	84	8	10
Березівська районна	38	3	4
Роздільнянська районна	38	3	5
Подільська районна	42	4	6
Одеська районна	64	6	8
Білгород-Дністровська районна	42	4	5
Болградська районна	42	4	4

Ізмаїльська районна	42	4	6
Одеська міська	64	6	8
Березівська міська	26	2	4
Роздільнянська міська	26	2	4
Подільська міська	34	3	5
Білгород-Дністровська міська	34	3	5
Болградська міська	26	ТВО не утворено	ТВО не утворено
Ізмаїльська міська	38	3	4
Чорноморська міська	38	3	4
Южненська міська	26	2	4

[1] Постанова ЦВК № 204 від 28 серпня 2020 р Про Роз'яснення щодо утворення виборчих округів для організації і проведення місцевих виборів

Забезпечення належних умов для проведення виборів

- До старту виборчого процесу місцеві органи влади та органи місцевого самоврядування в Одеській області на задовільному рівні виконали свій обов'язок щодо матеріально-технічного забезпечення територіальних виборчих комісій, які утворила Центральна виборча комісія, за певними виключеннями.

На кінець серпня не була забезпечена постійним приміщенням Роздільнянська районна ТВК, ця ж ТВК, а також Роздільнянська міська ТВК не забезпечені доступом до мережі Інтернет, а Ізмаїльська районна ТВК до 26 серпня не була забезпечена комп'ютерною технікою.

До 5 вересня включно органи місцевого самоврядування мали відвести місця для здійснення передвиборчої агітації. Станом на 31 серпня відповідне рішення було прийнято виконавчим комітетом Одеської міської ради, а також Ренійською, Арцизькою, Білгород-Дністровською та Чорноморською міськими радами.

- Відділи ведення Державного реєстру виборців в Одеській області є відкритими у своїй роботі: без суттєвих обмежень приймають заяви щодо уточнення даних виборців у реєстрі виборців, а також здійснюють прийом заяв щодо зміни виборчої адреси. Взаємодія із виборцями відбувається в режимі дотримання протиепідеміологічних обмежень, проте нікому не відмовляють в реалізації їх прав. Також відділами ведення надається інформація на запит представників ЗМІ.

В частині ж інформування виборців про уточнення даних в Державному реєстрі виборців та щодо зміни виборчої адреси відділи ведення ДРВ в Одеській області справляються значно гірше. Так, серед 38 відділів ведення Державного реєстру виборців інформування здійснювали 13 ВВ ДРВ: Кілійської, Березівської, Ширяївської, Великомихайлівської, Окнянської, Подільської, Балтської, Кодимської, Любашівської, Савранської РДА, Подільської, Чорноморської і Южненської міських рад.

Найбільш поширеним способом інформування виборців є оприлюднення інформації на сайтах РДА чи місцевих рад. Такий спосіб використовується вісьмома відділами ведення ДРВ, проте сайти органів влади не користуються значною популярністю у виборців. Тому такий канал комунікації не можна вважати ефективним в частині донесення інформації до виборців.

Другим за поширеністю способом інформування є місцеві друковані ЗМІ (використовується чотирма відділами ведення ДРВ), які громадяни також все менше читають.

Найбільш популярні сьогодні канали інформування – соціальні мережі та телебачення – у звітному періоду були найменш популярними серед відділів ведення ДРВ в частині інформування виборців. Такі канали використовували по два відділи: соціальну мережу Facebook – відділи ведення ДРВ Ширяївської та Кодимської РДА, а телебачення – відділи ведення ДРВ Балтської РДА та Подільської міської ради.

Відділи ведення Державного реєстру виборців Кілійської РДА та Южненської міської ради є єдиними, які не обмежувалися одним способом інформування – використовували і сайт органу влади, і друковані ЗМІ.

- Не зважаючи на те, що серпень був підготовчим місяцем перед офіційним стартом виборчого процесу, правоохоронні органи вже мали реагувати на порушення, пов'язані з

виборами. На поточному етапі правоохоронні органи відреагували належним чином та межах відведених повноважень.

Зокрема, 4 серпня Центральна виборча комісія звернулася до Національної поліції України для проведення перевірки дотримання вимог законодавства під час подання до органів ведення Державного реєстру виборців звернень щодо зміни виборчих адрес громадян на адреси фактичного проживання, що належать до територій Кароліно-Бугазької сільської (Білгород-Дністровський район), Таїровської селищної та Фонтанської сільської (Одеський район) територіальних громад Одеської області. Приводом для звернення стала аномально висока кількість звернень громадян щодо змін виборчої адреси в зазначених громадах. За цим фактом, згідно з інформацією обласного управління Національної поліції наразі ведеться досудове розслідування.

Іншим приводом для реагування з боку Національної поліції стало звернення голови Одеської районної ТВК щодо «зникнення» Постанови комісії щодо утворення сільських та селищних територіальних виборчих комісій в Одеському районі. Комісія виявила відсутність своєї згаданої постанови на наступний день після прийняття рішення. За даним фактом відповідні відомості внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ст. 357 ККУ. З цього ж приводу Центральна виборча комісія 2 вересня звернулась до Головного управління Національної поліції в Одеській області.

За коментарями звертайтеся:

Анастасія Матвієнко, координаторка спостереження Громадянської мережі ОПОРА за виборами в Одеській області

тел.: (048) 716 40 18

e-mail: odesakvu@gmail.com

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямоване на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за черговими місцевими виборами, які відбудуться 25 жовтня. До спостереження залучено **188 спостерігачів** по всій країні, а в день голосування до них долучаться короткотермінові спостерігачі. Крім того, ОПОРА також моніторить використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, а громадські омбудсмени досліджують вільний доступ до виборчих дільниць та захищають виборчі права громадян.*

[Веб-сайт](#) | [Фейсбук](#) | [Твіттер](#)

(#вибори; #opora; #опопа)